



Measuring the Attitude of the Host Community toward the Development of Tourism in Arid Regions reas (Case study: Tabas County)

Mohammad Reza Rezaei ^{✉1}, Saeid Sajedi ²

1. Department of Geography, Yazd University, Yazd, Iran
2. Department of Geography, Yazd University, Yazd, Iran

Article Info

Article type:
Research Paper

Keywords:
tourism,
Host community,
local residents,
Tabas County

Received:
18 Jan 2025

Received in revised form:
18 Feb 2025

Accepted:
07 Mar 2025

Pp: 176-192

Abstract

Paying attention to the host community and their degree of satisfaction with this activity is one of the effective components in the growth of tourism. A destination's local population and visitors have a complicated connection that can provide several difficulties for all parties involved. In tourist-related planning, it is crucial to gauge the host community's attitudes and perspectives regarding the impacts and outcomes of tourism. Tabas County is regarded as one of Iran's tourism destinations because of its human and environmental features. The perspectives of the Tabas host community toward tourism and its effects have been examined in this study. According to Cochran's formula, the statistical population of this practical research consists of local residents, and the statistical sample consists of 347 individuals. Tests and statistical analysis, such as regression, correlation, and significance tests, have been employed to examine the data. The study's findings demonstrated that Tabas City's citizens have a favorable opinion of visitors and the growth of the city's tourism industry. According to the host community, the influx of visitors into Tabas County results in more work possibilities (3.60), higher incomes (3.55), and a wider variety of jobs (3.25). Additionally, people's perceptions of tourism are generally favorable in terms of environmental, physical, and sociocultural factors, and they think that tourism has had positive effects on the society.

Citation: Rezaei, Mohammad Reza, Sajedi, Saeid. (2025). Measuring and analyzing the attitude of the host community towards the development of tourism in dry areas (Case study: Tabas county), journal of Tourism management studies of the smart era, 2 (1), 176-192.

Publisher: Vali-e-Asr University of Rafsanjan

<http://doi.org/10.22072/tmsse.2025.2051044.1024>



© The Author(s)

Extended Abstract

Introduction

The Tourism industry is considered one of the largest and most diverse industries in the world. Its development in any region brings employment, job diversity, and social and cultural effects. The expansion of cultural exchanges, people's knowledge of the culture and civilization of other societies, and the revival of cultural identity are among the consequences of tourism development. But in this context, the most significant and practical issue is to measure the attitude of local residents towards tourism and its consequences at the level of the host community. One of the effective factors in the development of tourism is paying attention to the host community in tourism environments and their level of satisfaction with this activity. In other words, one of the requirements for success in tourism is the satisfaction of the residents of tourist areas as one of the main pillars of the tourism system; otherwise, tourism development will face challenges without the recognition and support of the host community. The relationship between the local community and tourists in a destination is very complex and can create many challenges for stakeholders. Since tourism relies heavily on the goodwill of local residents, it will require their support for the development, successful operation, and sustainability of tourism. It is important for planners to check information about the effects of tourism on the attitude of the host community during planning. In general, the orientation and support of the residents is one of the key components in the sustainable development of tourism. Meanwhile, tourism can be a major factor in changing the social, political, and cultural system in the destination region, which sometimes leads to social change or even more complicated issues. Therefore, according to the importance of the topic, this research has measured the attitude of the host community to the development of tourism in Tabas County.

Methodology

Based on the analytical-survey approach, the research was applied in accordance with its nature. In order to study the research field and gather information about tourism, the economic, social, and environmental effects of tourism, two methods of information collection have been used: library studies and field surveys. A questionnaire created by the researcher was used to gauge the host community's attitude toward the tourism development. Tabas County, including 3675 people, and the statistical sample size is estimated to be 347 people using Cochran's formula. The data has been analyzed through statistical analysis using SPSS software. Dispersion and central indices, including frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum, and background, were employed in the descriptive statistics portion. Regression analysis, which measures the impact of one factor on another, correlation analysis, which measures the link between two variables, and significance tests have all been employed in the inferential statistics phase, which takes into consideration the research's hypotheses and goals.

Results

The study's findings demonstrated that Tabas City's citizens have a favorable opinion of visitors and the growth of the city's tourism industry. According to the host community, the influx of tourists to Tabas City results in more work opportunities (3.60), higher incomes (3.55), and a wider variety of jobs (3.25). Nearly 70% of the population has a positive attitude toward the economic effects of tourism in the region and believes that tourism will increase income, increase job opportunities, and diversify jobs in the region, according to the average score of 3.47 for the item on tourism's effects on economic dimensions.

The host community's attitude and the locals' perception of the detrimental social and cultural impacts of visitors visiting Tabas County are 2.88. From the perspective of the host community, tourism thus contributes to the revitalization of the city's traditional arts as well as the cultural advancement of its citizens. Residents have a positive perception and expectation regarding the social and cultural

effects of tourism in the future because of the small number of incoming tourists, the high social and economic base of tourists, and the somewhat organized type of tourism, which has resulted in few negative social and cultural effects in the current situation. The average effect of tourism on physical aspects and infrastructure is 3.16. According to the host community, the construction of new facilities and attractions in the city as well as the care that officials and citizens pay to the city's ancient buildings and structures are all impacted by the influx of tourists.

Regarding the effects of tourism on the environment, the host community is also not particularly hostile to the effects of tourism on the county's declining animal and plant species as well as the city's growing visual and environmental pollution (waste production).

Discussion and Conclusion

The interaction between the local population and visitors in a destination is quite complicated nowadays, and it can present several difficulties for all parties involved in tourism and tourism development planning. Since the growth, prosperity, and sustainability of tourism are largely dependent on the goodwill of the local population, their support is necessary. The decision-making process should be centered on the local community, and while planning for the industry, planners should take information regarding how tourism affects host community sentiments into account.

Overall, the findings demonstrated that Tabas's citizens have a favorable outlook on visitors and the growth of the county's tourism industry. The findings demonstrated that, from the respondents' perspective, the influx of tourists into Tabas County can effectively boost employment prospects, income, and job variety. Additionally, the influx of tourists does not adversely affect the city's traditional customs. The belief that the advent of tourists has a minor impact on the city's cultural customs is more prevalent among university students.

Overall, it can be concluded that the host community has a positive attitude toward the growth of tourism activities brought about by visitor arrivals. Additionally, the research's

findings are somewhat complementary to those of other studies that have measured the host community's attitude and are nearly identical with those findings.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. Authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work. There is a declaration of no competing interests.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We extend our gratitude to all the scientific consultants who contributed to this paper.

سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق خشک (مطالعه موردی: شهرستان طبس)

محمد رضا رضایی^۱، سعید ساجدی^۲

۱- گروه جغرافیا، دانشگاه یزد، یزد، ایران

۲- گروه جغرافیا، دانشگاه یزد، یزد، ایران

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۱۰/۲۹

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۱۱/۳۰

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۱۲/۱۷

صص:

۱۷۶-۱۹۲

کلید واژه‌ها:

گردشگری، جامعه میزبان، ساکنین محلی، شهرستان طبس

یکی از عوامل موثر در توسعه گردشگری، توجه به جامعه میزبان در محیط‌های گردشگری و میزان رضایتمندی و خشنودی آنها از این فعالیت است. روابط بین جامعه محلی و گردشگران در یک مقصد بسیار پیچیده است و می‌تواند چالش‌های زیادی را برای ذینفعان ایجاد کند. سنجش نگرش و دیدگاه‌های جامعه میزبان نسبت به تاثیرات و نتایج گردشگری، در برنامه‌ریزی‌های مرتبط با گردشگری ضروری است. شهرستان طبس، با داشتن جاذبه‌های گردشگری طبیعی و انسانی، از مقصدهای گردشگری کشور به شمار می‌رود. در این پژوهش به سنجش و تحلیل نگرش‌های جامعه میزبان شهرستان طبس نسبت به گردشگری و پیامدهای آن پرداخته شده است. پژوهش از نوع کاربردی بوده و جامعه آماری آن، ساکنین محلی و نمونه آماری بر اساس فرمول کوکران برابر با ۳۴۷ نفر است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌ها و تحلیل‌های آماری شامل آزمون‌های سنجش معناداری، رگرسیون و همبستگی، استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد که ساکنین شهرستان طبس، گرایش و نگرش مثبتی در رابطه با گردشگران و توسعه گردشگری در این شهرستان دارند. از دیدگاه جامعه میزبان ورود گردشگر به شهرستان طبس سبب افزایش فرصت‌های شغلی (۳/۶۰) افزایش درآمد (۳/۵۵) و افزایش تنوع شغلی (۳/۲۵) می‌شود. همچنین نگرش مردم نسبت به گردشگری در ابعاد زیست‌محیطی، کالبدی و اجتماعی - فرهنگی نیز تقریباً مثبت بوده و معتقدند که در مجموع گردشگری تاثیرات مثبتی بر جامعه داشته است.

استناد: رضایی، محمد رضا، ساجدی، سعید. (۱۴۰۴). سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق خشک (مطالعه موردی: شهرستان طبس)، دو فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، ۲(۱)، ۱۷۶-۱۹۲.

<http://doi.org/10.22072/tmsse.2025.2051044.1024>



نویسندگان

©

ناشر: دانشگاه ولی عصر رفسنجان

مقدمه

صنعت گردشگری به عنوان یکی از بزرگترین و متنوعترین صنایع در دنیا به حساب می‌آید. توسعه آن در هر منطقه‌ای، ایجاد اشتغال، تنوع شغلی و اثرات اجتماعی و فرهنگی را به همراه دارد. گسترش تبادلات فرهنگی، شناخت مردم از فرهنگ و تمدن جوامع دیگر، احیای هویت فرهنگی، از جمله پیامدهای حاصل از توسعه گردشگری می‌باشد. اما در این زمینه، شاخص‌ترین و کاربردی‌ترین موضوع، سنجش نگرش ساکنین محلی نسبت به گردشگری و پیامدهای آن در سطح جامعه میزبان به شمار می‌آید. یکی از عوامل موثر در توسعه گردشگری، توجه به جامعه میزبان در محیط‌های گردشگری و میزان رضایتمندی و خشنودی آنها از این فعالیت است. به عبارت دیگر، از الزامات موفقیت در گردشگری، رضایت ساکنان مناطق گردشگری به عنوان یکی از ارکان اصلی نظام گردشگری است که در غیر این صورت توسعه گردشگری بدون شناخت و حمایت جامعه میزبان با چالش روبرو می‌شود (احمدی، ۱۳۹۴: ۶۲). مشارکت افراد جامعه یکی از ضروری‌ترین عوامل در توسعه محسوب می‌شود، همچنین در امر گردشگری حمایت و مشارکت جامعه میزبان در زمینه طرح مدیریت مقصد و دستیابی به یک برنامه‌ریزی مدون به طوری که هم جامعه میزبان و هم جامعه مهمان رضایت کامل داشته باشند بسیار تعیین‌کننده می‌باشد (علیقلی‌زاده فیروزجائی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۸) چرا که نارضایتی و مخالفت ساکنین محلی با توسعه گردشگری در نهایت به توقف و بعضاً حذف کامل گردشگری در جامعه میزبان خواهد انجامید، بنابراین گردشگری به شدت به حسن نیت جامعه میزبان متکی است و حمایت آنها برای توسعه گردشگری منجر به پایداری آن خواهد شد.

روابط بین جامعه محلی و گردشگران در یک مقصد بسیار پیچیده است و می‌تواند چالش‌های زیادی را برای ذینفعان ایجاد کند. از آنجا که گردشگری به شدت بر حسن نیت ساکنان محلی متکی است، نیازمند حمایت آنها برای توسعه، عملیات موفقیت‌آمیز و پایداری گردشگری خواهد بود. سنجش اطلاعات جامع در مورد اثرات گردشگری بر نگرش جامعه میزبان در هنگام برنامه‌ریزی برای برنامه‌ریزان دارای اهمیت است (Datzira, 2014). در مجموع گرایش و حمایت ساکنین، یکی از مؤلفه‌های کلیدی در رویکرد توسعه پایدار گردشگری محسوب می‌شود. در این شرایط، گردشگری می‌تواند عامل عمده تغییر سیستم اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در منطقه مقصد باشد که گاهی منجر به تغییر اجتماعی و یا حتی مسائل پیچیده‌تر می‌شود. ورود گردشگران به مناطق گردشگری باعث ارتباطات مردم بومی و جامعه میزبان با این افراد و تاثیرات چشمگیر در رشد و ارتقای فرهنگی و اجتماعی، بالا رفتن سطح سواد، ایجاد مراکز مراقبت‌های بهداشتی، افزایش نقش زنان در جوامع سنتی و افزایش روابط اجتماعی در جوامع میزبان می‌شود (حسام، ۱۳۹۵). در این میان، نگرش ساکنین نسبت به گردشگری می‌تواند تحت تاثیر عواملی نظیر وضعیت اقتصادی شهرستان، یکپارچگی و انسجام اجتماعی جامعه محلی، مجاورت و نزدیکی به کانون‌های گردشگری، ترس از بین رفتن هویت محلی، وسعت حوزه مدت زمان برقراری جریانات گردشگری یا سطح بلوغ گردشگری در حوزه، شدت تراکم گردشگر در حوزه، مرحله توسعه گردشگری، شدت استفاده از منابع پایه و سطح علاقمندی میزبان و سن، زبان، روابط شخصی و محلی و طول اقامت ساکنین قرار دارد (علیقلی‌زاده فیروزجائی و همکاران، ۱۳۸۹). در این خصوص از عوامل موثر بر نحوه نگرش ساکنان محلی در ارتباط با میزان توسعه گردشگری، شاخص نسبت گردشگران به ساکنان در ارتباط با ظرفیت تحمل اجتماعی حوزه است به طوری که هر چه قدر این نسبت افزایش می‌یابد، نگرش‌ها و تصورات جامعه میزبان نسبت به گردشگری رو به منفی شدن می‌گذارد و نیاز به ارتقاء کیفیت محیط فیزیکی بیشتر حس می‌شود. در واقع ظرفیت تحمل، سطحی است که در آن گردشگران اثراتی را بر جای می‌گذارند که برای ساکنان محلی غیر قابل قبول است.

در راستای توسعه گردشگری در مقصدهای گردشگری مختلف، شیوه زندگی جامعه میزبان ممکن است تحت تاثیر تغییرات ساختاری در صنعت گردشگری قرار گیرد، نگرش و گرایش جامعه میزبان نقطه‌ی ثقل فعالیت برنامه‌ریزی در گردشگری به حساب می‌آید و مشارکت آنان به عنوان کاتالیزوری در روند برنامه‌ریزی توسعه پایدار گردشگری مورد تاکید است (علیقلی‌زاده فیروزجائی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۸). بنابراین در دهه‌های اخیر با رشد روز افزون گردشگری در بروز مشکلات اجتماعی و فرهنگی گردشگری در جوامع میزبان لزوم

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۲، شماره ۱، ۱۹۲-۱۷۶، بهار و تابستان ۱۴۰۴

بررسی و تحقیق در باب اثرات گردشگری هر روز بیشتر و بیشتر خواهد شد تا جایی که لازمه توسعه پایدار گردشگری را شناخت ظرفیت‌های جوامع، آثار و تبعات گردشگری و تدوین یک برنامه برای هدایت آثار مثبت و منفی آن می‌داند (کروبی و همکاران، ۱۳۹۵: ۳).

محدوده مورد مطالعه در این پژوهش، شهرستان طبس واقع در استان خراسان جنوبی است. این شهرستان را از نظر طبیعی به سه بخش کوهستانی، کویری و بیابانی تقسیم می‌شود که هر کدام دارای جاذبه‌های گردشگری منحصر به فردی هستند. علت این تقسیم‌بندی به این دلیل بوده است که تفاوت منطقه‌ای و تفاوت در ساختار گردشگری می‌تواند باعث تفاوت در میزان نگرش جامعه محلی به گردشگری و گردشگران و نحوه تعامل بین دو گروه گردشگران و جامعه میزبان شود. بنابراین باید میزان تعاملات و نحوه برخورد مردم با گردشگران در مناطق مختلف، جداگانه بررسی شود تا این تفاوت‌ها در نواحی و دلایل آن شناسایی گردد. با توجه به این که این نگرش‌ها نسبت به گردشگری می‌تواند متفاوت باشد، و این تفاوت در نگرش می‌تواند در توسعه گردشگری و پیامدهای آن تاثیر بگذارد، بنابراین در این پژوهش هدف اصلی، سنجش نگرش و تصویر ذهنی جامعه میزبان نسبت به گردشگری در هر یک از فضاهای شهری و روستایی شهرستان طبس و سنجش عوامل تاثیرگذار بر شکل‌گیری نگرش‌های جامعه میزبان نسبت به فرایند گردشگری در شهرستان طبس و میزان تاثیرگذاری مثبت یا منفی این نگرش‌های ذهنی است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

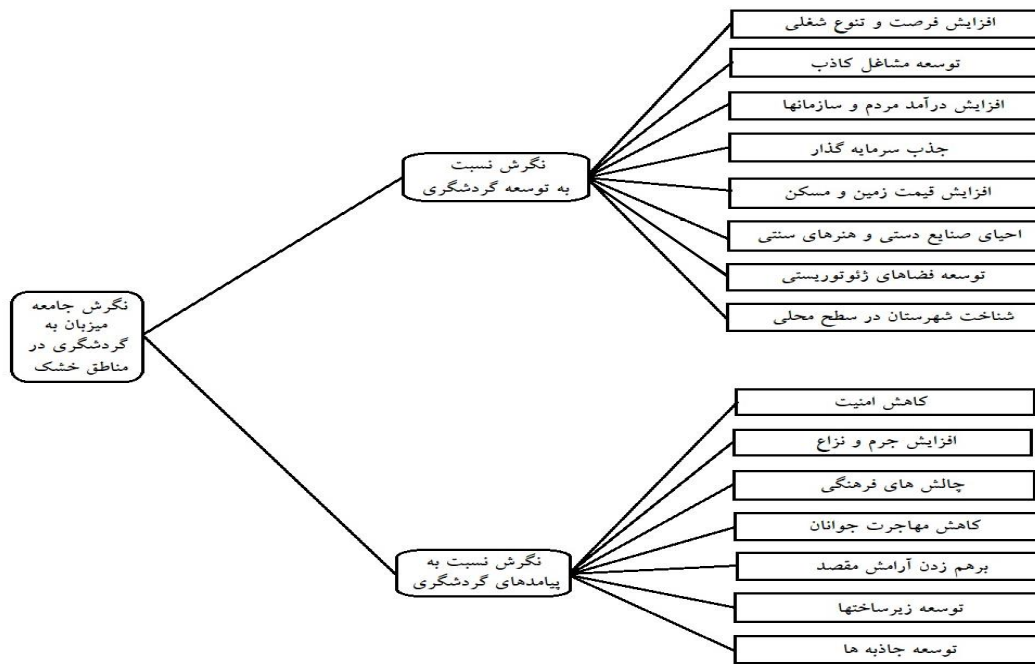
یکی از عوامل موثر بر نحوه نگرش ساکنان محلی، شاخص نسبت گردشگران به ساکنان در ارتباط با ظرفیت تحمل حوزه است به طوری که هر چقدر این نسبت افزایش می‌یابد، نگرش‌ها و تصورات جامعه میزبان نسبت به گردشگری رو به منفی شدن می‌گذارد و نیاز به ارتقاء کیفیت محیط فیزیکی بیشتر حس می‌شود. بر این اساس ظرفیت تحمل، حداکثر سطح بهره‌برداری در نظر گرفته می‌شود که فراتر از آن، کیفیت منابع طبیعی به دلیل عدم تعادل بین عوامل محیطی افت می‌کند. از دیگر متغیرهای موثر بر نگرش ساکنان محلی، سطح توسعه گردشگری در مقصد است که با افزایش آن، بروز نگرش‌های منفی ساکنان تشدید می‌شود.

در ارتباط با روابط بین جامعه میزبان با گردشگران و نگرش‌های جامعه به گردشگری، نظریه‌های مختلفی ارائه شده است. نظریه مبادله اجتماعی^۱، چرخه حیات گردشگری^۲ و روش تفکیکی^۳، از جمله رهیافت‌هایی هستند که برای ادراک و تئوریزه کردن واکنش جوامع میزبان نسبت به گردشگری بسط پیدا کرده‌اند. نظریه تبادل اجتماعی، برای شناخت نگرش ساکنین سودمند به نظر می‌رسد زیرا چارچوبی منطقی است که ادراک جامعه میزبان از اثرات مثبت و منفی گردشگری را نشان می‌دهد. منشأ نظریه مبادله اجتماعی به جامعه‌شناسی و روان‌شناسی بر می‌گردد. این نظریه، نظریه مبادله اقتصادی تفاوت دارد زیرا دیدگاه نئوکلاسیک از عقلانیت را بسط داده است به طوری که تغییرپذیری ذاتی مبادله‌های رابطه‌ای را نیز در بر بگیرد. به این ترتیب، نظریه مبادله اجتماعی به نظریه‌ای غالب برای تشریح دیدگاه ساکنین نسبت به گردشگری تبدیل شده است. طرفداران بودن نظریه مبادله اجتماعی به این واقعیت بر می‌گردد که این نظریه ماهیت نامتجانس جامعه میزبان را تأیید می‌کند، به طوری که گروه‌های مختلف مردم بسته به ادراک خود از هزینه‌ها و منافع گردشگری، ممکن است نگرش‌های متفاوتی نسبت به آن داشته باشند. بر این اساس، ادراک ساکنین از اثرات مثبت و منفی گردشگری بر حمایت آنان از این صنعت اثر می‌گذارد. مبنای تئوری مبادله اجتماعی، ارزیابی جامعه میزبان از هزینه و منافع مورد انتظار از توسعه گردشگری است. به عبارت دیگر، افراد مختلف، توسعه گردشگری را بر اساس هزینه و سود آن ارزیابی می‌نمایند. نظریه مبادله اجتماعی بیان می‌کند که ساکنان یک جامعه باید تصمیم بگیرند که میزان حمایت آنها تا چه میزان به منافع و هزینه‌های گردشگری یا پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و

1. Social exchange theory
2. Tourism life cycle
3. Segmentation approach

سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق خشک... / کهر رضایی و ساجدی نگرانی‌های زیست‌محیطی دارد (Nunkoo & Ramkissoon, 2011). بر اساس این نظریه، اگر ساکنان درک کنند که به احتمال زیاد این مبادلات بدون تحمل هزینه‌های غیرقابل تحمل و به نفع آنهاست، به حمایت و شرکت در مبادلات با بازدیدکنندگان برای حمایت از گردشگری مبتنی بر جامعه به عنوان یک منبع اضافی برای توسعه پایدار شرکت می‌کنند. با این حال اگر ساکنان به این نتیجه برسند که در توسعه گردشگری مبتنی بر جامعه، هزینه‌های بیشتری از مزایای آن محتمل خواهند شد، به احتمال زیاد به مخالفت به این توسعه می‌پردازند (Kim, 2002). آن دسته از ساکنان محلی که از منافع گردشگری بهره می‌برند، نگاه مثبت‌تری به تأثیرات گردشگری داشته و دسته دیگری که هزینه‌های آن را متحمل می‌شوند، دیدگاه منفی نسبت به آن خواهند داشت (Hernandez et al., 1996).

در نظریه چرخه حیات، ارزیابی توسعه گردشگری در طول زمان مورد توجه است. بدین ترتیب نحوه نگرش جامعه میزبان تحت تأثیر روند تغییرات و توسعه گردشگری قرار می‌گیرد (کیم، ۲۰۰۲). بر اساس این نظریه، نگرش مردم نسبت به گردشگری ممکن است تحت تأثیر روند تحول و توسعه گردشگری در مقصد قرار گیرد. با رشد بی‌رویه گردشگری در مقصد، ظرفیت برد اجتماعی به حد نهایی خود می‌رسد و در نتیجه برای ساکنان غیر قابل تحمل می‌شود (Hernandez et al., 1996). در رویکرد تفکیکی نیز، هزینه و منافع بخش‌ها یا گروه‌های مختلف مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. بدین ترتیب که کسانی که در راستای نیازهای گردشگران فعالیت می‌کنند نگرش مثبت‌تری به گردشگری دارند تا آنهایی که ارتباطی با گردشگران ندارند. بنابراین بررسی و ارزیابی نگرش جامعه میزبان نسبت به گردشگری امری پیچیده محسوب می‌شود.



شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

طی چند دهه گذشته مطالعات متعددی در زمینه سنجش دیدگاه‌ها و ارزیابی ادراک و نگرش ساکنان جوامع میزبان نسبت به توسعه گردشگری در جوامع مقصد و همچنین بررسی تأثیرات گردشگری در منطقه انجام شده است. شکوهی و همکاران (۱۳۹۳) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی اثرات گردشگری و کیفیت زندگی جامعه شهر بندر ترکمن، به این نتیجه رسیده‌اند که گردشگری می‌تواند در شهر بندر ترکمن باعث بهبود وضعیت اقتصادی ساکنین و ایجاد منابع درآمدی و اشتغال جدید گردد. علیقلی‌زاده و همکاران (۱۳۹۴) در مقاله‌ای تحت عنوان سنجش میزان حمایت و مشارکت جامعه میزبان از توسعه گردشگری در روستاهای جنگلی دهستان سجاد رود، به این نتیجه رسیده‌اند که ساکنان جامعه خود را مردم مهمان‌نواز و مهربان می‌شناسند که نگرش مثبتی به اثرات و پیامدهای اقتصادی و اجتماعی

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۲، شماره ۱، ۱۹۲-۱۷۶، بهار و تابستان ۱۴۰۴

فرهنگی دارند و با وجود نگرانی‌های زیست‌محیطی، در کل موافق توسعه گردشگری در منطقه‌ی خود هستند. قنبری و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان سنجش پایداری توسعه گردشگری از نگاه جامعه شهر تبریز به این نتایج دست پیدا کرده‌اند که براساس نظر مردم و مسئولان، به رغم اثرات مثبت اقتصادی در برخی جنبه‌های اجتماعی اغلب پیامدهای منفی دارد که به اشکال گوناگون سبب ناپایداری گسترش گردشگری شهری می‌شود. بیت‌لفته (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان بررسی نگرش وضعیت جامعه میزبان نسبت به حضور گردشگران در شهرستان هویزه، به این نتیجه رسیده‌اند که حضور گردشگران در فضای جغرافیایی هویزه پیامدهای اقتصادی، فیزیکی، اجتماعی فرهنگی، روانی و زیست‌محیطی متعددی را در پی داشته است. نادعلیپور و روز رخ (۱۳۹۶) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی نگرش جامعه محلی نسبت به اثرات اجتماعی فرهنگی گردشگری شهرستان تویسرکان به این نتیجه رسیده است که نگرش مثبت جامعه میزبان و اثرات اجتماعی و فرهنگی توسعه گردشگری می‌شود و با توجه به اینکه ساکنین منافع و فواید توسعه گردشگری را بیش از هزینه‌های آن درک کرده‌اند از توسعه گردشگری حمایت می‌کنند. نجارزاده و نعمت‌الهی (۱۳۹۷) در پژوهشی به الگوی ساختاری عوامل مؤثر بر درک ساکنان بومی نسبت به حمایت از توسعه پایدار گردشگری در مجموعه تخت‌جمشید پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهند با افزایش درک ساکنان نسبت به این مجموعه، نگرانی آنها نسبت به مسئله‌های زیست‌محیطی بیشتر شده است. در واقع مسائل زیست‌محیطی تأثیر منفی بر درک مردم بومی نسبت به مجموعه داشته‌اند. در نهایت درک ساکنان بومی، تأثیر مثبت و معناداری بر حمایت از تخت‌جمشید دارد که میراثی جهانی و حمایت‌کننده توسعه پایدار گردشگری است. امیرخانلو و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به اثرات گردشگری بر توسعه مناطق روستایی از دیدگاه جامعه میزبان بخش مرکزی شهرستان گلوگاه پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که توسعه گردشگری در توسعه اقتصادی بخش مرکزی شهرستان گلوگاه نقش مثبت داشته است. میرتقیان رودسری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی رفتار جامعه میزبان نسبت به گردشگران در دوران شیوع کووید-۱۹ پرداخته‌اند. یافته‌های پژوهش، ابعاد جدیدی از تعامل میزبان-گردشگر در دوران کرونا مبتنی بر تلفیق نظریه‌های تبادل اجتماعی و تهدید یکپارچه را ارائه نمود. کیانی‌سلمی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به شناسایی اثرات و تحلیل نقش گردشگری در رضایتمندی و حمایت ساکنان مقاصد گردشگری (مطالعه موردی: گردشگاه سیاسرد بروجن) پرداخته‌اند. برآیند ارزیابی‌ها مطابق با تحلیل‌های صورت گرفته نشانگر آن است که بیشترین اثرات گردشگری در حوزه اجتماعی مشاهده شده است که این وضعیت را می‌توان ناشی از یک فرآیند پیچیده تغییر و مبادله بین گردشگران، سکونتگاه‌های میزبان و مقاصد گردشگری دانست. رسولی و محمودی (۱۴۰۱) تأثیر عناصر فرهنگی در نگرش جامعه میزبان در حمایت از توسعه گردشگری را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری فرهنگی مثبت است و ساکنان خواهان افزایش تعداد گردشگران هستند. عوامل گوناگونی در شکل‌گیری این نگرش نقش داشتند، اما مهم‌ترین عاملی که این نگرش را پیش‌بینی می‌کرد پایگاه اجتماعی فرهنگی مردم جامعه محلی بود. نیازی و فرهادیان (۱۴۰۲) نگرش جامعه شهر کاشان نسبت به گردشگری را مورد مطالعه قرار دادند. یافته‌های تحقیق بیانگر این است که نگرش مردم نسبت به

گردشگری در بعد اقتصادی مثبت است و در بعد اجتماعی منفی می‌باشد و مردان نسبت به زنان، مجردها نسبت به متاهلین نگرش مثبت‌تری به گردشگری دارند و کسانی که شغلشان مرتبط با گردشگری است، نگرششان به گردشگری نیز مثبت است. در سطح بین‌المللی، مونتروبیو^۱ (۲۰۱۶) با در پژوهشی به مطالعه نگرش‌های منفی جامعه بومی نسبت به گردشگران پرداخته است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که تهدیدهای واقع‌گرایانه و اضطراب بین‌گروهی، از عوامل مهم جهت‌دهنده به نگرش تبعیض‌آمیز ساکنان نسبت به گردشگران هستند و همچنین اختلاف در ارزش‌های دو گروه اجتماعی، نقش مهمی در شکل‌گیری نگرش‌های منفی جامعه میزبان دارد. نانکو^۲ و همکاران (۲۰۱۸) در مقاله‌ای تحت عنوان نگرش مردم به توسعه گردشگری به این نتایج رسیده‌اند که مزایای درک شده از

1. Monterrubio

2. Nunkoo

سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق خشک... / که رضایی و ساجدی گردشگری بر پشتیبانی جامعه میزبان از گردشگری موثر است و اثرات قابل توجهی در پشتیبانی از گردشگری ایجاد می‌کند. رابینسون^۱ و همکاران (۲۰۱۹) ادراک جامعه محلی از آثار مثبت گردشگری در خصوص محیط‌زیست را نسبت به حمایت از توسعه گردشگری مورد مطالعه قرار داده‌اند. نتایج حاکی از آن است که درک ویژه ساکنان از چگونگی عملکرد گردشگری نسبت به توسعه آینده زیست‌محیطی بر سیاست‌گذاری آنان از توسعه گردشگری اثر معناداری داشته باشد. کانوال^۲ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به توسعه زیرساخت جاده و حمل و نقل و حمایت اجتماعی از گردشگری پرداخته‌اند. هدف بررسی نقش منافع شناخته‌شده و رضایت اجتماعی جامعه میزبان از توسعه گردشگری بوده است. آنها معتقد بودند یکی از مولفه‌های کلیدی در جهت توسعه‌ی پایدار گردشگری، کسب حمایت جامعه‌ی محلی و تصویر ذهنی مثبت آنها به توسعه‌ی گردشگری است. والیا^۳ و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی نگرش جامعه نسبت به توسعه گردشگری در یک سایت میراث جهانی با تاکید نقش دلبستگی مکانی پرداخت. نتایج نشان می‌دهد که هویت مکان و وابستگی به مکان از لحاظ آماری تعدیل‌کننده‌های معنی‌داری هستند، به طوری که بر رابطه بین مشارکت گردشگری و نگرش جامعه نسبت به توسعه گردشگری تأثیر می‌گذارند. هانیتا^۴ و همکاران (۲۰۲۴) به بررسی نقش جامعه فرهنگی جزیره بالی در انعطاف‌پذیری گردشگری در دوره کرونا پرداختند. نتایج توصیه می‌کند که درک مقصدهای گردشگری در سطوح مختلف، از سطح فردی گرفته تا سطح ایالتی، برای دستیابی به تاب‌آوری جامعه گردشگری بسیار مهم است.

در جمع‌بندی پیشینه پژوهش باید گفت اکثر پژوهش‌ها به جنبه‌های موردی و ابعاد جزئی نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری پرداخته‌اند. به عبارت دیگر شاخص‌های مورد بررسی ابعاد کامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی را به طور جامع پوشش نمی‌داد لذا این پژوهش سعی دارد به بررسی سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق خشک در ابعاد مختلف می‌پردازد.

مواد و روش‌ها

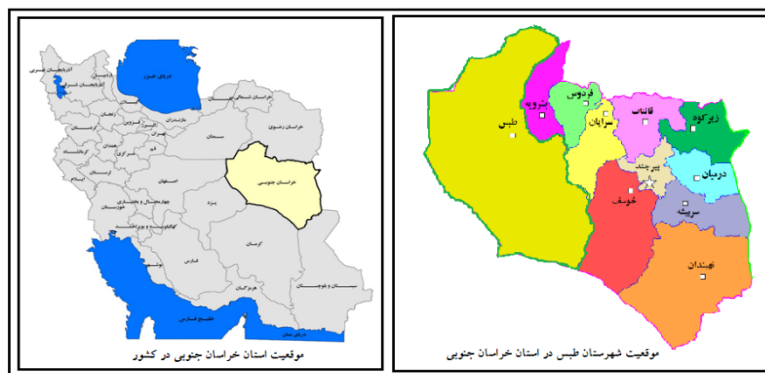
تحقیق حاضر از حیث ماهیت کاربردی و به لحاظ روش توصیفی پیمایشی از انواع همبستگی است. یافته‌های جمع‌آوری شده توصیف می‌گردد. و روابط میان متغیرهای مستقل و وابسته ارزیابی می‌گردد. نوع پژوهش با توجه به ماهیت، از نوع کاربردی و بر اساس روش تحلیلی- پیمایشی بوده است. برای گردآوری اطلاعات از دو روش مطالعات کتابخانه‌ای و پیمایش استفاده شده است، بدین صورت که برای مطالعه زمینه پژوهش و گردآوری اطلاعاتی در مورد گردشگری، اثرات اقتصادی و اجتماعی و زیست محیطی گردشگری، از مطالعات کتابخانه‌ای و برای سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل ساکنین جامعه میزبان یعنی شهرستان طبس شامل ۳۶۷۵ نفر است و حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران، ۳۶۰ نفر برآورد شده است. در این پژوهش، خطای نمونه‌گیری برابر با ۰.۰۵ در نظر گرفته شده است. برای سنجش توزیع نرمال داده‌ها، چون تعداد حجم نمونه از ۵۰ بیشتر و برابر ۳۶۰ نمونه است از آزمون کولموگراف-اسمیرینوف، استفاده شده است. میزان معناداری متناظر با گویه‌های پژوهش برابر با صفر است، در نتیجه گویه‌های پژوهش از توزیع نرمال برخوردار نیستند. همچنین به منظور سنجش پایایی از شاخص آلفای کرونباخ استفاده شده است. میزان آلفای کرونباخ برای سوالات اختصاصی پرسشنامه برابر ۰.۷۹۱ است این مقدار بیشتر از مقدار ضریب آلفا که باید حداقل ۰.۷ باشد است. بنابراین پرسشنامه ۳۴ سوالی پژوهش از پایایی و اعتبار برخوردار است و نیازی به تغییر یا استاندارد کردن سوالات نیست. به عبارت دیگر مقدار ۰.۷۹۱ بیانگر آن است که پرسشنامه دارای پایایی قابل قبولی است. داده‌های پژوهش نیز از طریق تحلیل‌های آماری و با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در بخش آمار توصیفی از شاخص‌های پراکندگی و مرکزی

1. Robinson
2. Kanwala
3. Walia et al
4. Hanita

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۲، شماره ۱، ۱۹۲-۱۷۶، بهار و تابستان ۱۴۰۴

مانند فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار، کمینه و بیشینه استفاده شد. در بخش آمار استنباطی با در نظر گرفتن فرضیات و اهداف تحقیق، از آزمون‌های معناداری، آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی، شاخص رگرسیون برای سنجش تاثیر یک عامل بر عامل دیگر و از شاخص همبستگی برای سنجش رابطه بین دو متغیر استفاده شده است.

شهرستان طبس در شمال شرق استان یزد و غرب استان خراسان جنوبی در مدار ۳۳ درجه و ۳۵ دقیقه شمالی و نصف النهار ۵۶ درجه و ۵۵ دقیقه شرقی، در منطقه ای با آب و هوای بیابانی واقع شده، است. معادن غنی ذغال سنگ این شهرستان حاکی از وجود جنگل‌های انبوه و دریاچه‌های بزرگ در گذشته‌های دور در این منطقه می‌باشد. این معادن، طبس را در ردیف یکی از غنی‌ترین مناطق کشور به لحاظ ثروت ملی قرار داده است. شهرستان طبس مشتمل بر سه بخش مرکزی، دیهوک و دستگردان می‌باشد. بخش مرکزی به چهار دهستان، و بخش‌های دیهوک و دستگردان، هر کدام به دو دهستان تقسیم می‌شوند. طبس، بزرگترین شهرستان ایران و مساحت آن ۵۵۳۴۴/۵ کیلومتر مربع است. این شهرستان از نظر طبیعی و فرهنگی، دارای جاذبه‌های گردشگری متعددی است. از جاذبه‌های گردشگری کوهستانی این شهرستان که در دل کوه‌های شتری قرار گرفته است می‌توان به روستای خرو در نزدیکی کال سردر، دره کال جنی، آبشار قدمگاه در روستای ازمیغان و غیره اشاره کرد. همچنین شهرستان طبس در بخش گردشگری کویری و بیابانی نیز توانمندی‌های خاصی دارد که برای نمونه می‌توان به کویر حلوان در غرب این شهرستان که دارای اشکال فرسایشی نظیر برخان و تپه‌های ماسه‌ای و نیکا و ... بوده و همچنین روستاهایی مانند اسفندیار و نایبند در جنوب این شهرستان اشاره کرد. باغ گلشن - مزار شیخ ابونصر ایرواه‌ای (پیرحاجات) - روستای بیلاقی ازمیغان روستای بیلاقی خرو - سد وزنی قوسی کریت با قدمت حدود هزارسال و ۶۰ متر ارتفاع - تاق مشهور به شاه عباس - سد کریت، باغ گلشن، قلعه فدائیان حسن صباح، قلعه نایبند، طاق شاه عباس، آبگرم روستای دیگ رستم، روستای سرند و ماودر، خانه گبر، قلعه شاهزاده، قلعه غنی آباد، قلعه هودر، قلعه بزم، قلعه یوسف آباد، قلعه دختر، قلعه کلشانه، قلعه حسن آباد شجاع، قلعه پیرحاجات، قلعه جوخواه، قلعه پیستان، قلعه پروده، ارگ طبس، قلعه کهنه فهالنج، حسینیه یوسف آباد، مسجد دستگردان، مزار خسروآباد، غیره از دیگر جاذبه‌های گردشگری شهرستان طبس به شمار می‌رود.



شکل ۲- موقعیت جغرافیایی شهرستان طبس (ماخذ: پژوهش حاضر)

یافته‌های پژوهش

در بخش نخست، نتایج توصیفی پژوهش ارائه شده است. در بخش ویژگی‌های فردی جامعه میزبان، از ۳۶۰ نفر نمونه آماری پژوهش ۵۸/۳ درصد مرد و ۴۱/۷ درصد زن بوده‌اند. بیشترین نفرات نمونه آماری پژوهش در بازه سنی ۳۵-۳۹ سال داشته‌اند. بررسی بازه سنی نشان می‌دهد اکثریت نمونه آماری پژوهش در سنینی قرار داشته‌اند که از توانایی درک سوالات برخوردار بوده‌اند و موضوع پژوهش برای آنها قابل فهم بوده است. میانگین سن پاسخگویان نیز ۳۹/۹ سال بوده است. ۱۵/۶ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات در سطح راهنمایی و متوسطه، ۱۹/۲ درصد در سطح دیپلم، ۲۱/۹ درصد کاردانی، ۲۴/۲ درصد کارشناسی و ۱۴/۴ درصد دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و

سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق خشک... / که رضایی و ساجدی بالاتر بوده‌اند. ۵۰/۳ درصد از پاسخگویان ساکن نقاط شهری و ۴۹/۷ درصد ساکن نقاط روستایی شهرستان طبس بوده‌اند. سه شهر اصلی شهرستان طبس شامل شهرهایی چون طبس، دیهوک و عشق‌آباد و نقاط روستایی واقع در دهستان‌های پیرحاجات، گلشن، منتظریه، نخلستان، دیهوک، کویر، دستگردان و کوه یخاب بوده‌اند.

برای بررسی نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در شهرستان طبس، پنج مولفه مورد بررسی قرار گرفت. پنج مولفه شامل میزان تمایل و همکاری مردم طبس با گردشگران و فعالیت‌های گردشگری، تاثیر گردشگری بر ابعاد اقتصادی شهرستان طبس از نگاه جامعه میزبان، تاثیر گردشگری بر ابعاد اجتماعی و فرهنگی شهرستان طبس از نگاه جامعه میزبان، تاثیر گردشگری بر ابعاد زیرساختی و کالبدی شهرستان طبس از نگاه جامعه میزبان و تاثیر گردشگری بر ابعاد زیست محیطی شهرستان طبس از نگاه جامعه میزبان بوده است. برای بررسی میزان تمایل و همکاری مردم طبس با گردشگران و فعالیت‌های گردشگری، ۱۲ شاخص مورد بررسی قرار گرفت که میزان تمایل جامعه میزبان با توسعه فعالیت‌های گردشگری، استقبال از گردشگران، ورود گردشگران به شهرستان، ارتباط با فعالیت‌های گردشگری و تمایل جامعه میزبان به ارائه خدمات به گردشگران از آن جمله بوده است. میانگین کل مولفه تمایل به مشارکت در فعالیت‌های گردشگری (جدول ۱) در شهرستان طبس ۳/۴۵ است که این تمایل در بین نقاط شهری شهرستان ۳/۴۷ و در بین نقاط روستایی شهرستان ۳/۴۳ است. برای سنجش معناداری نتایج از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. آزمون تی تست مولفه تمایل و همکاری با گردشگران و فعالیت‌های گردشگری نشان می‌دهد میانگین همکاری ۳/۴۵ است. سطح معناداری گویه برابر با ۰.۰۰۰ است.

جدول ۱- بررسی میانگین و ضریب تغییرات گویه‌های تمایل و همکاری با گردشگران و فعالیت‌های گردشگری

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
۱	میزان تمایل جامعه میزبان با توسعه فعالیت‌های گردشگری در سطح شهرستان	۳/۵۳	۱/۱۸	۰/۳۳
۲	میزان استقبال جامعه میزبان از گردشگران	۳/۳۰	۱/۲۰	۰/۳۶
۳	تمایل جامعه میزبان به ورود گردشگران به شهرستان طبس	۳/۳۴	۱/۱۰	۰/۳۳
۴	ارتباط جامعه میزبان با فعالیت‌های گردشگری شهرستان طبس	۲/۶۰	۱/۱۷	۰/۴۵
۵	میزان تمایل به همکاری جامعه میزبان با توسعه فعالیت‌های گردشگری	۳/۵۳	۱/۲۰	۰/۳۴
۶	میزان تمایل جامعه میزبان به فروش محصولات محلی به گردشگران	۳/۶۱	۱/۱۶	۰/۳۲
۷	میزان تمایل جامعه میزبان به احداث رستوران‌ها و هتل‌ها در سطح شهرستان	۳/۷۰	۱/۱۱	۰/۳۰
۸	میزان تمایل جامعه میزبان به اجاره منزل خود به گردشگران	۳/۴۷	۱/۱۴	۰/۳۳
۹	میزان تمایل جامعه میزبان به ارائه خدمات به گردشگران در شهرستان طبس	۳/۵۷	۱/۱۳	۰/۳۲
۱۰	میزان تمایل جامعه میزبان به ارائه محصولات و صنایع‌دستی به گردشگران	۳/۵۰	۱/۱۴	۰/۳۳
۱۱	تمایل جامعه میزبان به در اختیار قراردادن خانه‌های سنتی خود به گردشگران	۳/۷۰	۱/۱۶	۰/۳۱
۱۲	میزان تمایل جامعه میزبان به همکاری با فعالین حوزه گردشگری در ارائه خدمات به گردشگران	۳/۶۰	۱/۲۵	۰/۳۵
	میانگین کل بعد تمایل و مشارکت	۳/۴۵	-	-

(ماخذ: پژوهش حاضر)

برای بررسی تاثیر گردشگری بر ابعاد اقتصادی شهرستان طبس (جدول ۳) پنج شاخص از نگاه جامعه میزبان مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت. میانگین کل شاخص‌های اقتصادی و تاثیرپذیری آن از گردشگری از نگاه جامعه میزبان بالاتر از متوسط ۳ و ۳/۴۷ ارزیابی می‌گردد. که این میزان در نقاط شهری شهرستان ۳/۵۰ و در نقاط روستایی شهرستان ۳/۴۵ است. بررسی میانگین و ضریب تغییر

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۲، شماره ۱، ۱۹۲-۱۷۶، بهار و تابستان ۱۴۰۴

تاثیر گردشگری بر ابعاد اقتصادی شهرستان طبس از نگاه جامعه میزبان نشان می‌دهد از دیدگاه جامعه میزبان ورود گردشگر به شهرستان طبس سبب افزایش فرصت‌های شغلی (۳/۶۰) افزایش درآمد (۳/۵۵) افزایش تنوع شغلی (۳/۲۵) می‌شود. اما ورود گردشگر کمترین تاثیر را در توسعه فضاهای ژئوتوریستی کویری و بیابانی در شهرستان طبس دارد. باید اثرات منفی اقتصادی حوزه گردشگری در شهرستان را در نظر گرفت. ورود گردشگری به شهرستان سبب افزایش قیمت زمین و مسکن خواهد شد. در واقع تغییر قیمت زمین یکی از این اثرات توسعه گردشگری است. جامعه میزبان و ساکنان شهرستان کاملاً بر این موضوع واقف هستند و نمره میانگین تاثیر ورود گردشگر در افزایش قیمت زمین و مسکن در شهرستان طبس ۳/۴۲ است. آزمون تی مولفه تاثیر گردشگری بر ابعاد اقتصادی نشان می‌دهد میانگین تاثیر گردشگری بر ابعاد اقتصادی ۳/۴۸ است. سطح معناداری گوینه ۰.۰۰۰ است.

جدول ۳- بررسی میانگین و ضریب تغییر تاثیر گردشگری بر ابعاد اقتصادی شهرستان طبس از نگاه جامعه میزبان

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
۱	تاثیر ورود گردشگر در افزایش فرصت‌های شغلی در شهرستان	۳/۶۰	۱/۲۲	۰/۳۴
۲	تاثیر ورود گردشگر در افزایش درآمد ساکنین شهرستان طبس	۳/۵۵	۱/۱۳	۰/۳۲
۳	تاثیر ورود گردشگر در افزایش تنوع شغلی در شهرستان طبس	۳/۵۵	۱/۲۵	۰/۳۵
۴	تاثیر ورود گردشگر در توسعه فضاهای ژئوتوریستی کویری و بیابانی در شهرستان طبس	۳/۲۵	۱/۵۱	۰/۴۶
۵	تاثیر ورود گردشگر در افزایش قیمت زمین و مسکن در شهرستان	۳/۴۲	۱/۲۱	۰/۳۵
	میانگین کلی بعد اقتصادی	۳/۴۷	-	-

(ماخذ: پژوهش حاضر)

در بخش نگرش جامعه میزبان از تاثیرات اجتماعی-فرهنگی گردشگری، از نگاه جامعه میزبان، گردشگری در احیای هنرهای سنتی شهرستان و همچنین در ارتقای فرهنگی ساکنین شهرستان تاثیر مثبتی دارد. میزان تاثیرگذاری ورود گردشگری بر دو متغیر ذکر شده بالاتر از متوسط ۳ ارزیابی می‌گردد. نگرش جامعه میزبان طبس و تصویر ذهنی ساکنین از اثرات منفی اجتماعی و فرهنگی ورود گردشگر به شهرستان طبس ۲/۸۸ است. نمره ۲/۸۸ بین طیف ۱ تا ۵ محاسبه شده است. نمره یک دارای کمترین اثرات منفی و نمره ۵ دارای بیشترین اثرات منفی است. لذا این نمره نشان می‌دهد ساکنین شهرستان طبس دیدگاه چندان منفی نسبت به ورود گردشگر و اثرات منفی آن ندارند. به طور کلی نمره میانگین شاخص‌های منفی تاثیر ورود گردشگر در کاهش امنیت ۲/۶۶، در افزایش نزاع و درگیری ۳/۰۲ در ایجاد مشکلات فرهنگی ۲/۸۸ در افزایش جرم و جنایت ۲/۷۱ و در ایجاد ناراحتی و عدم آرامش در ساکنین شهرستان ۳/۱۴ است. آزمون تی، مولفه تاثیر گردشگری بر ابعاد اقتصادی نشان می‌دهد که میانگین نمره تاثیر گردشگری بر ابعاد اجتماعی و فرهنگی ۲/۹۷ است. سطح معناداری گوینه ۰/۳۶۰ است.

جدول ۴- بررسی میانگین و ضریب تغییر تاثیر گردشگری بر ابعاد اجتماعی و فرهنگی شهرستان طبس از نگاه جامعه میزبان

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
۱	تاثیر ورود گردشگر در احیای هنرهای سنتی شهرستان طبس	۳/۲۴	۱/۳۲	۰/۴۱
۲	تاثیر ورود گردشگر در ارتقای فرهنگی ساکنین شهرستان	۳/۴۱	۱/۳۳	۰/۳۹
۳	تاثیر ورود گردشگر بر بهبود کیفیت زندگی ساکنین شهرستان	۳/۰۱	۱/۱۵	۰/۳۸

سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق خشک... / کهر رضایی و ساجدی

۰/۴۷	۱/۲۸	۲/۷۱	تاثیر ورود گردشگر در آداب و رسوم سنتی شهرستان	۴
۰/۴۸	۱/۳۲	۲/۷۴	تاثیر ورود گردشگر در کاهش مهاجرت جوانان از شهرستان	۵
۰/۴۲	۱/۱۱	۲/۶۶	تاثیر ورود گردشگر در کاهش امنیت در سطح شهرستان طبس	۶
۰/۴۱	۱/۲۳	۳/۰۲	تاثیر ورود گردشگر در افزایش نزاع و درگیری در شهرستان	۷
۰/۴۷	۱/۳۴	۲/۸۸	تاثیر ورود گردشگر در ایجاد مشکلات فرهنگی در شهرستان	۸
۰/۴۸	۱/۳۱	۲/۷۱	تاثیر ورود گردشگر در افزایش جرم و جنایت در شهرستان	۹
۰/۴۰	۱/۲۵	۳/۱۴	تاثیر ورود گردشگر در ایجاد ناراحتی و عدم آرامش در ساکنین	۱۰
		۲/۹۵	میانگین کل ابعاد اجتماعی و فرهنگی	۱۱

(ماخذ: پژوهش حاضر)

در بخش تاثیرات کالبدی گردشگری از دید جامعه میزبان (جدول ۵) نتایج نشان می‌دهد ورود گردشگری به شهرستان طبس بر توسعه و ارتقای شبکه معابر، توسعه جاذبه‌ها و امکانات و توجه بیشتر مردم و مسئولین بر بافت و ابنیه تاریخی تاثیر گذار است. گردشگری و ورود گردشگر به سبب درآمدهایی که در منطقه ایجاد می‌کند سبب گرایش جامعه میزبان به توسعه جاذبه‌ها و امکانات جدید در سطح شهرستان می‌شود. میانگین نمره جامعه میزبان به این شاخص ۳/۴۵ است. به همین دلیل نگاه ساکنان شهرستان طبس به این موضوع مثبت است. نمره ۲/۵۸ بین طیف ۱ تا ۵ محاسبه شده است. نمره یک دارای کمترین اثر منفی و نمره ۵ دارای بیشترین اثرات منفی است. آزمون تی مولفه تاثیر گردشگری بر ابعاد زیرساختی و کالبدی نشان می‌دهد میانگین تاثیر گردشگری بر ابعاد زیرساختی و کالبدی ۳/۱۶ است. سطح معناداری گویه ۰.۰۰۰ است.

جدول ۵- بررسی میانگین و ضریب تغییر تاثیر گردشگری بر ابعاد زیرساختی و کالبدی شهرستان طبس از نگاه جامعه میزبان

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
۱	تاثیر ورود گردشگر بر توسعه و ارتقای شبکه معابر و زیرساخت‌های سطح شهرستان	۳/۲۵	۱/۳۶	۰/۴۱
۲	تاثیر ورود گردشگر بر توسعه جاذبه‌ها و امکانات جدید در سطح شهرستان	۳/۴۵	۱/۳۳	۰/۳۸
۳	تاثیر ورود گردشگر بر توجه بیشتر مسئولین و مردم به بافت و ابنیه تاریخی شهرستان	۳/۳۸	۱/۲۷	۰/۳۷
۴	تاثیر ورود گردشگر در تخریب بافت قدیمی، تاریخی و اصیل شهرستان	۲/۵۸	۱/۲۹	۰/۵۰
۵	میانگین کل ابعاد زیرساختی و کالبدی	۳/۱۶		

(ماخذ: پژوهش حاضر)

در بخش تاثیرات زیست محیطی (جدول ۶) بررسی میانگین و ضریب تغییر تاثیر گردشگری بر ابعاد زیست محیطی شهرستان طبس از نگاه جامعه میزبان نشان می‌دهد ورود گردشگری به شهرستان تاثیر زیادی در افزایش آلودگی‌های بصری و محیطی و انقراض گونه‌های جانوری و گیاهی شهرستان ندارد. نمره این دو معیار بین طیف ۱ تا ۵، ۲/۸۱ و ۲/۷۰ محاسبه شده است. نمره یک دارای کمترین اثر منفی و نمره ۵ دارای بیشترین اثرات منفی است. بنابراین جامعه میزبان به نگرش چندان منفی به اثرات گردشگری در زمینه افزایش آلودگی‌های بصری و محیطی (تولید زباله) شهرستان و انقراض گونه‌های جانوری و گیاهی شهرستان ندارند. همچنین آزمون تی مولفه تاثیر گردشگری بر ابعاد زیست محیطی نشان می‌دهد میانگین تاثیر گردشگری بر ابعاد زیست محیطی ۲/۷۵ است. سطح معناداری گویه ۰.۰۰۰ است.

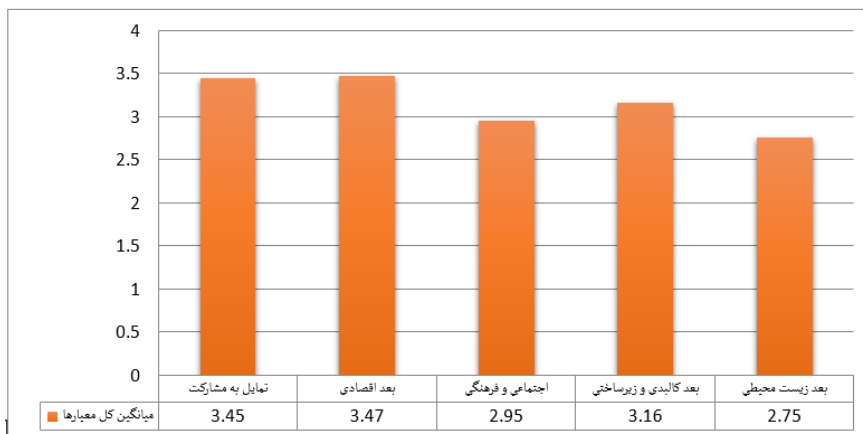
مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۲، شماره ۱، ۱۹۲-۱۷۶، بهار و تابستان ۱۴۰۴

جدول ۶- شاخص‌های مولفه تاثیر گردشگری بر ابعاد زیست محیطی شهرستان طبرستان از نگاه جامعه میزبان

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
۱	تاثیر ورود گردشگر در افزایش آلودگی‌های بصری و محیطی (تولید زباله) شهرستان	۲/۸۱	۱/۳۳	۰/۴۷
۲	تاثیر ورود گردشگر در انقراض گونه‌های جانوری و گیاهی شهرستان	۲/۷۰	۱/۲۵	۰/۴۶
۳	میانگین کل ابعاد زیست محیطی	۲/۷۵		

(ماخذ: پژوهش حاضر)

میانگین مجموع مولفه‌های مورد مطالعه در جامعه میزبان (شکل ۳) نشان می‌دهد ساکنان شهرستان تمایل خوبی به توسعه و رونق گردشگری در شهرستان دارند. جامعه میزبان تمایل دارد در ارتباط با گردشگری با فعالان حوزه گردشگری ارتباط برقرار نمایند به ارائه خدمات به گردشگران بپردازند. از طرفی نگرش کلی جامعه میزبان به اثرات اقتصادی گردشگری در منطقه مثبت تلقی می‌شود. نمره میانگین ۳/۴۷ یعنی اینکه نزدیک به ۷۰ درصد از جامعه نگرش مثبتی به اثرات اقتصادی گردشگری در منطقه دارند و معتقد بودند که گردشگری سبب افزایش درآمد، افزایش فرصت‌های شغلی، تنوع شغلی در منطقه خواهد شد. از طرفی در این زمینه باید به افزایش قیمت زمین و مسکن هم توجه نمود که با توسعه گردشگری، قیمت زمین و مسکن افزایش می‌یابد. در بعد اجتماعی نیز اکثریت جامعه میزبان معتقد به تاثیرگذاری مثبت گردشگری بر ابعاد فرهنگی و اجتماعی منطبق هستند. در بعد کالبدی و زیرساختی بیش از نیمی از پاسخگویان معتقد به اثرگذاری گردشگری بر زیرساخت‌های منطقه هستند. در مقابل از نظر جامعه میزبان گردشگری اثرات چندان زیان باری بر محیط زیست منطقه نخواهد داشت.



شکل ۳- میانگین کل مولفه‌های در شهرستان طبرستان (ماخذ: پژوهش حاضر)

در بخش سوم، به بررسی تفاوت معناداری بین متغیرهای مختلف گردشگری با ویژگی‌های فردی ساکنین و جامعه میزبان پرداخته شده است. در جدول ۷ این نتایج برای سه مولفه فردی جنسیت، سن و تحصیلات نشان داده شده است:

جدول ۷- سنجش تفاوت معناداری بین مولفه‌های نگرش جامعه میزبان با ویژگی‌های فردی از طریق آزمون کای اسکور

مولفه	آزمون	جنسیت	سن	تحصیلات
اجتماعی- فرهنگی	مقدار آزمون	۰/۸۲۴	۷/۶۲۳	۰/۰۲۲
	ضریب معناداری	۰/۶۶۲	۰/۱۰۶	۰/۹۸۹
	ضریب کرامر	۰/۰۴۸	۰/۱۰۳	۰/۰۰۸

سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق خشک... / کهر رضایی و ساجدی

۰/۰۰۳	۲/۶۴۱	۰/۴۲۴	مقدار آزمون	اقتصادی
۰/۹۹۸	۰/۶۲۰	۰/۸۰۹	ضریب معناداری	
۰/۰۰۳	۰/۰۶۱	۰/۳۴	ضریب کرامر	
۰/۲۴۱	۸/۷۹۸	۰/۰۱۱	مقدار آزمون	کالبدی- زیرساختی
۰/۸۸۶	۰/۰۰۷	۰/۹۹۵	ضریب معناداری	
۰/۰۲۶	۰/۱۱۱	۰/۰۰۵	ضریب کرامر	
۰/۲۷۲	۳/۷۴۵	۰/۰۱۳	مقدار آزمون	زیست محیطی
۰/۸۷۳	۰/۴۴۲	۰/۹۹۳	ضریب معناداری	
۰/۰۲۷	۰/۰۷۲	۰/۰۸	ضریب کرامر	
۰/۶۲۹	۲۱/۰۷	۳/۰۱۲	مقدار آزمون	مشارکت
۰/۷۳۰	۰/۰۰۰	۰/۲۲۲	ضریب معناداری	
۰/۰۴۲	۰/۱۷۱	۰/۰۹۱	ضریب کرامر	

(ماخذ: پژوهش حاضر)

در بخش پایانی به بررسی رابطه و همبستگی بین مولفه تمایل به مشارکت جامعه میزبان با سایر مولفه‌های گردشگری و تاثیرگذاری آن از طریق شاخص همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون خطی پرداخته شد (جدول ۸). نتایج ضریب معناداری نشان می‌دهد که بین مولفه مشارکت و ابعاد اقتصادی و زیست محیطی، رابطه معنادار وجود دارد. در این میان میزان رابطه و تاثیرات مولفه مشارکت بر بعد اقتصادی با ضریب ۰/۳۲ از بقیه متغیرها بیشتر است هر چند همین مقدار نیز چندان بالا نیست.

جدول ۸- سنجش رابطه و همبستگی بین مولفه مشارکت جامعه میزبان با مولفه های تاثیرات گردشگری

متغیرها	مقدار R	R Square	آزمون F	آزمون T	Beta	ضریب معناداری	همبستگی پیرسون
رابطه بین تمایل به مشارکت و ابعاد زیست محیطی گردشگری	۰/۱۲۰	۰/۰۱۴	۵/۲۰۳	۲/۲۸۱	۰/۰۱۲۰	۰/۰۲۳	۰/۱۲۰
رابطه بین تمایل به مشارکت و ابعاد زیرساختی و کالبدی گردشگری	۰/۰۵۳	۰/۰۰۳	۱/۰۲۴	۱/۰۱۲	۰/۰۵۳	۰/۳۱۲	۰/۰۵۳
رابطه بین تمایل به مشارکت و ابعاد اجتماعی و فرهنگی گردشگری	۰/۱۷	۰/۰۰۰	۰/۱۰۱	-۰/۳۱۸	-۰/۰۱۷	۰/۷۵۰	۰/۱۷
رابطه بین تمایل به مشارکت و اثرات اقتصادی گردشگری	۰/۳۲۰	۰/۱۰۲	۴۰/۸۲۱	۶/۳۸۹	۰/۳۲۰	۰/۰۰۰	۰/۳۲۰

(ماخذ: پژوهش حاضر)

بحث

امروزه در مباحث گردشگری و برنامه ریزی توسعه گردشگری روابط بین جامعه محلی و گردشگران در یک مقصد بسیار پیچیده است و می تواند چالش‌های زیادی را برای ذینفعان ایجاد کند. از آنجا که گردشگری به شدت بر حسن نیت ساکنان محلی متکی است، نیازمند حمایت آنها برای توسعه، عملیات موفقیت آمیز و پایداری گردشگری خواهد بود. جامعه محلی باید در نقطه مرکزی فرایند تصمیم‌گیری باشند و این برای برنامه‌ریزان حائز اهمیت است که اطلاعاتی را در مورد اثرات گردشگری بر نگرش جامعه میزبان در هنگام برنامه‌ریزی

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۲، شماره ۱، ۱۹۲-۱۷۶، بهار و تابستان ۱۴۰۴

برای صنعت بررسی نمایند. بنابراین حایز اهمیت است تا بدانیم ساکنان محلی چه درکی از اثرات کلی گردشگری دارند و اینکه چه عواملی بر آن تأثیر گذار است.

بررسی و رتبه‌بندی آزمون فریدمن در بخش‌های ۵ گانه پژوهش نشان می‌دهد در بخش نگرش جامعه میزبان به گردشگری و ورود گردشگر، بالاترین میانگین رتبه (۷/۱۳) به تمایل جامعه میزبان به به احداث رستوران‌ها و هتل‌ها در سطح شهرستان طیس اختصاص دارد. بعد از متغیر فوق، مهم‌ترین متغیرهای این بخش تمایل جامعه میزبان به در اختیار قرار دادن خانه‌های سنتی خود به گردشگران، تمایل جامعه میزبان به فروش محصولات محلی به گردشگران و تمایل جامعه میزبان به همکاری با فعالین حوزه گردشگری در ارائه خدمات به گردشگران است. در بخش مولفه‌های اقتصادی، تأثیر گردشگری بر ابعاد اقتصادی شهرستان طیس از نگاه جامعه میزبان، بالاترین میانگین رتبه (۳/۱۴) به تأثیر ورود گردشگر در افزایش فرصت‌های شغلی در شهرستان طیس اختصاص دارد. بعد از متغیر فوق، مهم‌ترین متغیرهای این بخش شامل تأثیر ورود گردشگر در افزایش تنوع شغلی در شهرستان طیس و تأثیر ورود گردشگر در افزایش درآمد ساکنین شهرستان طیس است. در بخش اجتماعی و فرهنگی بالاترین میانگین رتبه (۶/۴۳) به تأثیر ورود گردشگر بر بهبود کیفیت زندگی ساکنین شهرستان اختصاص دارد. بعد از متغیر فوق، مهم‌ترین متغیر این بخش تأثیر ورود گردشگر در ایجاد ناراحتی و عدم آرامش در ساکنین شهرستان است. در بخش زیرساختی و کالبدی، بالاترین میانگین رتبه (۲/۷۸) به تأثیر ورود گردشگر بر توسعه جاذبه‌ها و امکانات جدید در سطح شهرستان اختصاص دارد. بعد از متغیر فوق، مهم‌ترین متغیر این بخش تأثیر ورود گردشگر بر توجه بیشتر مسئولین و مردم به بافت و ابنیه تاریخی شهرستان است که میانگین رتبه، ۲/۶۴ را کسب کرد. و در نهایت در بخش زیست محیطی، بالاترین میانگین متعلق به تأثیر ورود گردشگر در افزایش آلودگی‌های بصری و محیطی (تولید زباله) شهرستان با میانگین (۲/۸۱) است.

با توجه به تبلور پیامدهای مثبت اقتصادی توسعه گردشگری، ساکنین معمولاً از منافع گردشگری به ویژه فواید اقتصادی آن آگاهی پیدا می‌کنند، در نتیجه نسبت به آینده اثرات مثبت اقتصادی گردشگری شهرستان خوش بین هستند. همه این موارد در نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری نقش داشته است. ورود گردشگر کمترین تأثیر را در توسعه فضاهای ژئوتوریستی کویری و بیابانی در شهرستان طیس دارد. این موضوع شاید به این دلیل است که ساکنان و جامعه میزبان هنوز درک درستی از پتانسیل‌های گردشگری در حوزه ژئوتوریستی و کویری ندارند. همچنین تاکنون سرمایه‌گذاری در این حوزه در شهرستان صورت نگرفته است. همچنین باید سابقه کم توسعه گردشگری در شهرستان و تعداد کم گردشگران در این حوزه را باید در نظر داشت که گردشگری در شهرستان به خصوص در حوزه ژئوتوریستی در مرحله اولیه توسعه گردشگری است. در این زمینه باید فعالیت‌های توسعه‌ای و سرمایه‌گذاری وسیعی صورت گیرد. چرا که مهم‌ترین پتانسیل شهرستان در حوزه گردشگری، فضاهای ژئوتوریستی کویری و بیابانی است.

همچنین به دلایلی چون تعداد کم گردشگران ورودی، پایگاه اجتماعی و اقتصادی بالای گردشگران (شغل و تحصیلات) و نوع گردشگری تا حدی سازماندهی شده (از طریق تور) آموزش و آگاهی گردشگران قبل از حضور در منطقه نسبت به حساسیت‌های فرهنگی ساکنان بومی از طرف مسئولان تور و نیز نظارت مسئولان محلی بر روند توسعه گردشگری موجب شده است در وضعیت موجود، اثرات منفی اجتماعی و فرهنگی کم و در نتیجه ساکنان تصور و انتظار مثبتی نسبت به اثرات اجتماعی و فرهنگی گردشگری در آینده داشته باشند.

نتیجه‌گیری

یکی از بخش‌هایی که می‌تواند برای بر ایجاد شغل و تنوع شغلی سبب توسعه اقتصادی و افزایش درآمدهای اقتصادی برای شهروندان شهرستان شود صنعت گردشگری است. جاذبه‌هایی که در بخش‌های مختلف شهرستان در حوزه گردشگری وجود دارد. طیس از مهم‌ترین مقصدهای گردشگری در استان خراسان جنوبی است. از عوامل موثر بر جذب و رشد گردشگری در این شهرستان، علاوه بر پتانسیل فراوان

سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق خشک... / کج رضایی و ساجدی

طبیعت گردی و ژئوتوریستی از نوع گردشگری بیابان به ویژه جاذبه‌های کویری عوامل تعیین کننده دیگری نظیر جاذبه‌های تاریخی و باستانی و مانند آن نیز دخیل هستند.

در توسعه گردشگری، باید به اثرات منفی اجتماعی و فرهنگی آن نیز توجه نمود. اثرات منفی اجتماعی و فرهنگی نیز در قالب متغیرهایی مانند ناهنجاری‌ها و بی‌توجهی به ارزش‌های بومی، جرم و فعالیت‌های غیرقانونی نظیر استفاده از مواد مخدر و مشروبات الکلی، بی‌توجهی به ارزش‌ها و سنتها از طرف جوانان، افزایش توقعات و انتظارات جوانان و غیره می‌تواند تعریف کرد. اما در پژوهش حاضر اثرات منفی اجتماعی و فرهنگی گردشگری در قالب متغیرهایی چون کاهش امنیت، افزایش نزاع و درگیری، ایجاد مشکلات فرهنگی، افزایش جرم و جنایت، ناراحتی و عدم آرامش و .. مورد سنجش قرار گرفت.

به عبارتی جامعه میزبان طیس نگرش مثبتی بر این موضوع دارد. جاذبه‌هایی که بافت‌های تاریخی و قدیمی و ارزشمند دارند نیز بر توسعه گردشگری و جذب گردشگر تاثیر گذارند. این عامل سبب می‌شود تا مسئولین نگاه و توجه ویژه نسبت به این موضوع داشته باشند و برنامه ریزی برای احیا و بازآفرینی این گونه بافت‌ها داشته باشند. تصور ذهنی و نگاه جامعه میزبان طیس به این موضوع مثبت است. از طرفی با توجه به حساسیت‌هایی که نسبت به بافت قدیمی و تاریخی ایجاد می‌شود و آموزش و آگاهی که گردشگران نسبت به بافت‌های تاریخی و قدیمی دارند سعی می‌کنند در برخورد با این گونه بافت‌ها حساسیت‌های بیشتری داشته باشند و کمترین آسیب را نسبت به این گونه بافت‌ها داشته باشند.

در جمع‌بندی کلی می‌توان گفت نگرش جامعه میزبان به توسعه فعالیت‌های گردشگری با ورود گردشگر مثبت است. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش علیقلی‌زاده فیروزجایی و همکاران (۱۳۸۹) همخوانی دارد که بیان کرده‌اند ساکنین علی‌رغم درک قوی برخی از اثرات و پیامدهای منفی توسعه گردشگری، به دلیل وابستگی شغلی و منافع شخصی‌شان، نسبت به توسعه آن، گرایش مثبت و موافق داشته و از آن حمایت می‌کنند. از طرفی شهروندان شهرستان طیس معتقد بودند گردشگری بر درآمد و تنوع فرصت‌های شغلی در شهرستان تاثیر مثبتی دارد. در بخش افزایش قیمت زمین و مسکن نتایج به دست آمده با پژوهش شفیعی و محمدی (۱۳۹۳) همخوانی دارد که معتقد بودند در ناحیه‌هایی که گردشگری به سرعت در حال توسعه است، ورود گردشگران ممکن است روی قیمت‌های محلی زمین و مسکن و قیمت برخی از کالاها و خدمات موثر باشد و آنها را متورم کند. در بعد اجتماعی و فرهنگی نگرش جامعه میزبان به تاثیر گردشگری بر احیاء هنرها و صنایع دستی مثبت و معنادار بوده است. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش امیرخانلو و همکاران (۱۳۹۸) همخوانی دارد که معتقد بود صنعت گردشگری باعث حفظ و نگهداری از آثار تاریخی و فرهنگی منطقه شده است. در نهایت شهروندان شهرستان طیس نگرش مثبتی بر تاثیر گردشگری بر ارتقای فرهنگی و بهبود کیفیت زندگی مردم شهرستان داشته‌اند. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش شکوهی و همکاران (۱۳۹۳) همخوانی دارد که معتقد بودند ورود گردشگر باعث بهبود و ارتقاء زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی ساکنین می‌گردد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

سهام نویسندگان در پژوهش

سهام نویسندگان برابر است.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ تعارض منافی گزارش نکرده‌اند.

تقدیر و تشکر

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۲، شماره ۱، ۱۹۲-۱۷۶، بهار و تابستان ۱۴۰۴
از همه مشاوران علمی که در تهیه این مقاله همکاری داشتند، کمال تشکر و قدردانی را داریم.

منابع

- احمدی، اصغر (۱۳۹۴). نقش رسانه‌های تبلیغاتی در جذب گردشگر، *مجله میراث*، شماره ۵۵.
امیرخانلو، سمانه، کردوانی، پرویز و مهدوی حاجیلویی، مسعود. (۱۳۹۸). اثرات گردشگری بر توسعه مناطق روستایی از دیدگاه جامعه میزبان مورد: بخش مرکزی شهرستان گلوگاه. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی (ویژه نامه گردشگری)*، ۸(۳)، ۲۲۶-۲۰۷.
<https://serd.khu.ac.ir/article-1-3408-fa.pdf>
بیت‌لفته، عواطف. (۱۳۹۵). بررسی وضعیت نگرش جامعه میزبان نسبت به حضور گردشگران در شهرستان هویزه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم زمین. دانشگاه شهید چمران اهواز.
حسام، مهدی. (۱۳۹۵). سنجش نگرش جامعه میزبان به تاثیرات اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی توسعه گردشگری؛ مطالعه موردی: روستاهای بخش لاریجان شهرستان آمل. *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۶(۲۱)، ۶۰-۴۵.
https://gps.gu.ac.ir/article_41671.html
رسولی، محمد و محمودی، عبدالله. (۱۴۰۱). تأثیر عناصر فرهنگی در نگرش جامعه میزبان در حمایت از توسعه گردشگری. *نشریه گردشگری و اوقات فراغت*، ۷(۱۳)، ۱۸۵-۱۶۹.
<https://doi.org/10.22133/tlj.2022.359866.1054>
شفیعی، زاهد، محمدی، امین. (۱۳۹۳). بررسی تاثیرات توسعه گردشگری بر جامعه میزبان: نمونه موردی شهر چادگان، *فصلنامه جغرافیایی سرزمین*، ۱۱(۴۱)، ۹۰-۷۷.
<https://sanad.iau.ir/en/Journal/sarzamin/Article/823882>
علیقلی‌زاده فیروزجایی، ناصر، رمضان‌زاده لسبویی، مهدی و اسماعیلی، مجید. (۱۳۹۳). سنجش نگرش و گرایش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در نواحی روستایی مناطق بیابانی و کویری (مطالعه موردی: نواحی روستایی شهرستان خور و بیابانک). *مطالعات جغرافیایی مناطق خشک*. سال ۱۸(۱)، ۵۳-۳۷.
https://jargs.hsu.ac.ir/article_161373.html
علیقلی‌زاده فیروزجایی، ناصر، قدمی، مصطفی، و رمضان‌زاده لسبویی، مهدی. (۱۳۸۹). نگرش و گرایش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در نواحی روستایی نمونه مورد مطالعه: دهستان کلیجان، شهرستان تنکابن. *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی (پژوهش‌های جغرافیایی)*، ۴۲(۱)، ۴۸-۳۵.
https://jhgr.ut.ac.ir/article_24441.html?lang=fa
علیقلی‌زاده فیروزجایی، ناصر، قنبرزاده اشعری، آرزو. (۱۳۹۴). سنجش حمایت ساکنین روستایی از توسعه گردشگری در روستاهای مناطق جنگلی و عوامل موثر بر آن. *برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، ۴(۱۵)، ۱۸۸-۱۷۰.
https://tourismpd.journals.umz.ac.ir/article_1192.html
قنبری، ابوالفضل، آدمی، معصومه و هاشمی امین، سمیرا. (۱۳۹۴). سنجش پایداری توسعه گردشگری از نگاه جامعه محلی (مطالعه موردی: شهر تبریز)، *نشریه گردشگری شهری*، ۲(۲)، ۲۱۸-۲۰۵.
<http://noo.rs/BeYOG>
کروبی، مهدی، احمدی، ساسان و رسولی، محمد. (۱۳۹۵). ارزیابی اثرات اجتماعی-فرهنگی گردشگری بر جامعه میزبان. *فصلنامه مطالعات اجتماعی گردشگری*، ۴(۸)، ۲۱-۱.
<https://sid.ir/paper/259356/fa>
کیانی‌سلمی، صدیقه، صادق‌یان بروجنی، نجمه و نوروز آورگانی، اصغر. (۱۳۹۹). شناسایی اثرات و تحلیل نقش گردشگری در رضایتمندی و حمایت ساکنان مقاصد گردشگری (مطالعه موردی: گردشگاه سیاسرد بروجن). *مطالعات ساختار و کارکرد شهری*، ۷(۲۴)، ۲۲۹-۲۰۵.
<https://doi.org/10.22080/usfs.2020.17189.1863>
میرتقیان رودسری، سید محمد، فرخیان، فیروزه و نقوی، مریم. (۱۳۹۹). بررسی رفتار جامعه میزبان نسبت به گردشگران در دوران شیوع کووید-۱۹. *فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری*، ویژه نامه همه‌گیری کووید ۱۹، ۱۵(۱)، ۱۴۳-۱۱۵.
<https://doi.org/10.22054/tms.2020.52929.2332>

سنجش نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق خشک... / کج رضایی و ساجدی

نادعلیپور، زهرا و روز رخ، وحید. (۱۳۹۶). بررسی نگرش جامعه محلی نسبت به اثرات اجتماعی فرهنگی گردشگری، مطالعه موردی شهرستان تویسرکان. بررسی نگرش جامعه محلی نسبت به اثرات اجتماعی فرهنگی گردشگری، مطالعه موردی شهرستان تویسرکان. *گردشگری و اوقات فراغت*، ۸(۸)، ۶۸-۸۷

https://tlj.usc.ac.ir/article_129831.html?lang=fa

نجازاده، محمد و نعمت الهی، مجید. (۱۳۹۷). الگوی ساختاری عوامل مؤثر بر درک ساکنان بومی نسبت به حمایت از توسعه پایدار گردشگری در مجموعه تخت جمشید. *مجله جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۹(۱)، ۶۲-۴۱.

<https://doi.org/10.22108/jas.2017.98649>

نیازی، محسن و فرهادیان، علی، طالبی، مهناز، ایمانیان منفرد، زینب، عربی‌مرقی، طاهره. (۱۴۰۲). نگرش جامعه میزبان نسبت به گردشگری؛ نمونه موردی شهر کاشان. *فصلنامه پژوهش‌های گردشگری و توسعه پایدار*، ۶(۱)، ۵۲-۳۹.

<https://civilica.com/doc/1817378>

Datzira-Masip J., Beeton, S., Best, G. (2014). Absorbing tourists into the host community: The case of Barcelona [online]. In: Chien, P. Monica. CAUTHE 2014: Tourism and Hospitality in the Contemporary World: Trends, Changes and Complexity. Brisbane: School of Tourism, the University of Queensland, 804-808.

Hanita, A, Bangso, F., & Aprian, P. (2024). Beyond attraction: Unveiling Bali's cultural community's role in bolstering tourism resilience amidst the COVID-19 pandemic. *Journal of Destination Marketing & Management*, 34

<http://dx.doi.org/10.1016/j.jdmm.2024.100953>

Hernandez, Sigfredo A., Cohen, J., & Garcia, H.L. (1996). Resident Attitudes Towards an Instant Resort Enclave. *Annals of Tourism Research*, 23(4). 755-779.

<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=9863>

Kanwala, S., Rasheed, M. I., Pitafid, A. H., Pitafie, A., Ren, M. (2020) Road and transport infrastructure development and community support for tourism: The role of perceived benefits, and community satisfaction, *Tourism Management*, 77: 1-10.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.tourman.2019.104014>

Kim, M. (2002). the Effects of Tourism Impacts upon Quality of Life of Residents in the Community. Dissertation Submitted to The Faculty of The Virginia Polytechnic Institued and State University in Partial Fulfillment of The Requirements for There Degree of Doctor of Philosophy.

<https://vtechworks.lib.vt.edu/server/api/core/bitstreams/8a5fd868-ddb9-4f79-bdd6-f99e8e7a96b4/content>

Monterrubio, C. (2016). The impact of spring break behavior: An integrated threat theory analysis of residents' prejudice. *Tourism Management*, 54, 418-427.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.tourman.2015.12.004>

Nunkoo, R., & Ramkissoon, H. (2012). Power, trust, social exchange and community support. *Annals of Tourism Research*, 39(2), 997-1023.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.annals.2011.11.017>

Robinson, D., Newman, S. P., & Stead, S. M. (2019). Community perceptions link environmental decline to reduced support for tourism development in small island states: A case study in the Turks and Caicos Islands. *Marine Policy*, 108, Article 103671.

<https://doi.org/10.1016/j.marpol.2019.103671>

Walia, S., Choudhary, P., Kour, P., & Jasrotia, A. (2022). Examining community attitude towards tourism development in a world heritage site: Determining the role of place attachment. *Asia-Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism*, 11(1), 267-292.

https://www.researchgate.net/publication/368478093_Examining_Community_Attitude_towards_Tourism_Development_in_a_World_Heritage_Site_Determining_the_Role_of_Place_Attachment

Ahmadi, A. (2015). The role of advertising media in attracting tourists. *Mirās Journal*, (55). [In Persian]

Amirkhanlou, S., Kordvani, P., & Mahdavi Hajilouei, M. (2019). The effects of tourism on rural development from the perspective of the host community: Case study of the Central District of Galugah County. *Spatial Economics and Rural Development*, 8(S2), 207-226. [In Persian]

<https://serd.khu.ac.ir/article-1-3408-fa.pdf>

Beitolaftah, A. (2016). *An analysis of host community attitudes toward the presence of tourists in Hoveyze County* (Master's thesis, Faculty of Earth Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz). [In Persian]

- Hessam, M. (2016) Attitude measures of Host society to the impact of economic, social and environmental development of tourism (case study: rural of larijan). *Geographical Planning of Space*, 6(21), 45-60. [In Persian]
https://gps.gu.ac.ir/article_41671.html
- Rasooli, M. and Mahmoudi, A. (2022). The Impact of Cultural Elements on The Attitude of the Host Community in Supporting Tourism Development. *Tourism and Leisure Time*, 7(13), 169-185. [In Persian]
<https://doi.org/10.22133/tlj.2022.359866.1054>
- Shafiei, Z., & Mohammadi, A. (2014). Studying the impacts of tourism development on the host community: A case study of Chadegan city. *Geographical Quarterly of Sarzamin*, 11(41), 77-90. [In Persian]
<https://sanad.iau.ir/en/Journal/sarzamin/Article/823882>
- Aliqolizadeh Firoozjaei, N., Ramazanzadeh Lasbouei, M., & Esmaeili, M. (2014). Assessing host community attitudes and tendencies toward tourism development in rural areas of desert and arid regions. *Journal of Geographical Studies of Arid Regions*, 5(18), 37-53. [In Persian]
https://jargs.hsu.ac.ir/article_161373.html
- Aligholizadeh Firoozjaei, N., Ghadami, M. and Ramezanzadeh lasboyee, M. (2010). Host Perceptions and Attitudes to Tourism Development in Rural Areas in Golijan County, Tonekabon. *Human Geography Research*, 42(1), 35-48. [In Persian]
https://jhgr.ut.ac.ir/article_24441.html?lang=fa
- Aligholi zadeh Firoozjaei, N., & Ghanbarzadeh Ashari, A. (2016). Assessment of Rural Residents' Support for Tourism Development in the Villages of Forest Regions and Their Effective Factors. *Journal of Tourism Planning and Development*, 4(15), 170-188. [In Persian]
https://tourismpd.journals.umz.ac.ir/article_1192.html
- Ghanbari, A., Adami, M., & Hashemi Amin, S. (2015). Assessing tourism development sustainability from the perspective of the local community: A case study of Tabriz City. *Journal of Urban Tourism*, 2(2), 205-218. [In Persian]
<http://noo.rs/BeYOg>
- Karobi, M., Ahmadi, S., & Rasouli, M. (2017). Evaluating the socio-cultural impact of tourism on the host community (Case study: Baneh). *Journal of Social Studies in Tourism*, 4(8), 1-21. [In Persian]
<https://sid.ir/paper/259356/fa>
- Kiani Salmi, S., Sadeghiyan, N., & Norouzi, A. (2020). Identifying the function and mechanism of the effect of tourism on supporting destination society with variable of consent mediator. *Urban Structure and Function Studies*, 7(24), 205-229. [In Persian]
<https://doi.org/10.22080/usfs.2020.17189.1863>
- Mirtaghian Rudsari, S. M., Farokhian, F. and Naghavi, M. (2020). Investigation of Residents' Behavior towards Tourists during COVID-19 Outbreak. *Tourism Management Studies*, 15(0), 115-143. [In Persian]
<https://doi.org/10.22054/tms.2020.52929.2332>
- Nadali Pour, Z., & Rouzrokh, V. (2017). Investigating local community attitudes toward the socio-cultural impacts of tourism: A case study of Tuyserkan County. *Tourism and Leisure*, 4(8), 68-87. [In Persian]
https://tlj.usc.ac.ir/article_129831.html?lang=fa
- Najjarzadeh, M. and Nematolahi, M. (2018). Structural Modeling of Factors Influencing Local Residents' Perception Towards Supporting Sustainable Tourism Development in Persepolis. *Journal of Applied Sociology*, 29(1), 41-62. [In Persian]
<https://doi.org/10.22108/jas.2017.98649>
- Niazi, M., & Farhadian, A. (2023). Host community attitudes toward tourism: A case study of Kashan city. *Journal of Tourism Research and Sustainable Development*, 6(1). [In Persian]
<https://civilica.com/doc/1817378>